

"O zaman Őu göz, Őu kitab-ı kebir-i kâinatın bir mütalaacısı ve Őu âlemdeki mucizat-ı sanat-ı Rabbaniyenin bir seyircisi ve Őu küre-i arz bahçesindeki rahmet çiçeklerinin mübarek bir arısı derecesine çıkar." cümlesini izah eder misiniz?

"Bir söz mutlak zikredildiğinde kemaline masruftur." kaidesince, bu ve benzeri ifadelerde "**kemal**" mânâ kastedilmektedir. Aklını kullanmayanların yahut yanlış yollarda kullananların bu mânadan bir nasipleri olmaz.

Göz için de durum aynıdır. Bir arı çiçekleri dolaşır onlardan bal yaptığı gibi, kalbi imanla nurlanmış insanın gözü de seyrettiği ilahi sanatlardan **ilim, marifet** ve **muhabbet balı** yapar.

Bu sözde, akıl için "**kâinat anahtarı**", göz için "**mütefennin nazır**", dil için "**hazine-i rahmet nazır**" denilmesini bu mânada değerlendirmek gerekir.

Őu var ki, göze "**pencere**" denilmesi gösteriyor ki, **gören göz değil, o pencereden bakan ruhtur**. Burada ruhun yaptığı iş, mecazî olarak, onun penceresi olan göze verilmiştir.

Göz Allah namına kullanıldığı zaman;

1. Őu büyük kâinat kitabının bir mütalaacısı olur: Kâinat büyük kitaptır; bu kitapta esmâ-i hüsnâ ve sıfat-ı ilahiyenin tecellileri yazılmıştır. Eğer göz Allah'a satılır ve Őu âleme Allah hesabına bakarsa, bu kâinat kitabının bir mütalaacısı olur. Yani kâinatta yazılmış olan ilahî isim ve sıfatları okur ve onları mütalaa eder. "**Kainata Allah namına bakan insan ne müşahede ederse ilimdir.**"

Aslında mütalaa vazifesi gözün değil, aklın vazifesidir. Zira göz sadece yazıyı görür. Mânalar gözle değil, akılla anlaşılır. Ancak akıl bu mütalaaı göz vasıtası ile yaptığından dolayı göz bir cihette, aklın sıfatı olan mütalaaaya ortak olmuş olur.

2. Őu âlemdeki sanat mu'cizelerinin bir seyircisi olur:

Mu'cize, insanın gücünün yetmediği şey demektir. Bu mânâ itibariyle Őu âlemde yaratılan her şey bir mu'cizedir. Zira bütün insanlar bir araya gelseler, bir sineği ya da bir çiçeği bile icad edemezler. Demek sinek bir mu'cizedir, çiçek bir mu'cizedir, yaprak bir mu'cizedir, yağmur damlası bir mu'cizedir ve bunlar gibi her şey bir mu'cizedir!

Aynı zamanda bu mu'cizeler birer sanat harikasıdır. Sadece bir kelebeğe ibret ve hikmet nazarıyla baksak, nasıl bir sanat harikası olduğunu görürüz.

İşte göz Allah'a satıldığında ve bu âleme Allah hesabına baktığında, bu âlemdeki mucizat-ı sanat-ı Rabbaniyenin bir seyircisi olur. Göz kudret mu'cizelerini görür, akıl ise sanatkârını tefekkür eder.

3. Yeryüzü bahçesindeki rahmet çiçeklerinin mübarek bir bal arısı olur:

Bu ifade mecaz bir ifadedir. Mânası şudur: Ehl-i imanın nazarında şu kâinat, gül ve çiçeklerle süslenmiş bir cennet bahçesi gibidir. Gözün bebeği de âdeta bu cennet bahçesinde bir bal arısı olur ve bu kâinattaki gül ve çiçek gibi delillerden alacağı ibret ile **vicdanda iman balını yapar**. Yani bal arısının çiçeklerden nektar toplayıp bal yapması gibi, göz bebeği de Allah'ın varlığına ait delilleri toplar, iman ve marifet balını yapar.

Üstadımız, gözün mübarek bir bal arısı olması meselesini İşaratü'l-İ'caz tefsirinde şöyle izah etmektedir:

“... Zira gözün nuru, nur-u imanla ışıklanırsa ve kavileşirse, bütün kâinat gül ve reyhanlarla müzeyyen bir cennet şeklinde görünür. Gözün gözbebeği de bal arısı gibi, bütün kâinat safhalarında menkuş (nakşedilmiş) gül ve çiçek gibi delillerinden, burhanlarından alacağı ibret, fikret, ünsiyet gibi usare (sıkılmış şeylerden çıkan su) ve sıralarından vicdanda o tatlı imanlı balları yapar.”(1)

(1) bk. [İşaratü'l-İ'caz, Bakara Suresi, 6. Ayet Tefsiri.](#)